

לְהַצִּיל אֶת נַחֲלֹה, וְאֵם הָיָה לְשֹׁדָה חֲבִירוֹ תוֹךְ כְּדִי הִילּוּכוֹ, מְשַׁלֵּם
כָּל מֶה שֶׁהָיָה. אֲבָל לֹא יִקְוֶה אֶת סוֹכּוֹ – סוֹכֵת חֲבִירוֹ, אִם נִתְיַשְׁבוּ
עֲלֶיהָ הַדְּבָרִים, וְהוּא חוֹשֵׁשׁ לִטְלֹחַ אַחַת אַחַת שְׂמָא יִרְדּוּ כּוֹלֵם,
וְאִם עַל מִנֵּת לִיתֵן אֶת הַדְּמִים אֲסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן אִם אֵינוֹ נוֹטֵל רְשׁוּת
מִבְּעַל הַבֵּית. אֲךָ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנֵי שֵׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אָמְרַם,
אִם קוֹצֵץ הוּא אֶת סוֹכּוֹ וְנִתְּן אֶת הַדְּמִים, לְפִי שֶׁתִּנְאִי בֵּית דִּין הוּא
כִּמוֹ שִׁיבּוּרָא בְּגִמְרָא (שם).

גמרא

תָּנָא – בְּבֵרִיתָא שְׁנִינָא, אִם נָטַל מִדְּמוּכּוֹס אוֹ מִדְּלוֹסְטִים חֲמוּר אוֹ
כִּסּוּת מְחִיר, הוּא לְבַעֲלִים הָרִאשׁוֹנִים. הָרִי שֶׁתִּנְאִי זֶה חוֹלֵק עַל
מִשְׁתַּנּוּת וְקִסְקֶר יָאוֹשׁ כְּדִי – לְבַדֵּן לֹא קֵנִי – אֵין הַגּוֹלֵן קוֹנֵה עַל יְדוֹ
אֶת הַגּוֹזִלָה, וְיַעֲקֹבֶרָא בְּאִסְרוֹרָא אֶתָּא לִידֵיהּ – וּמִתְחִילָה הִגִּיעַ הַדְּבָר
בְּאִסְרוֹר לִידֵי הַשְּׁנִי וְדִיבִי לְהַחְזִיר. וְאִיבָא דְאֶמְרִי – אֲךָ יֵשׁ שֶׁשֶּׁנּוּ
בְּבֵרִיתָא בִּלְשׁוֹן אַחֵר וּכְדִבְרֵי מִשְׁתַּנּוּת, אִם חֲסִיד הוּא וְאֵינוֹ רוֹצֵה
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּחפֶּץ כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ עַל יְדֵי גּוֹזִלָה וְכָא לְהַחְזִיר, יִחְזִיר
לְבַעֲלִים רִאשׁוֹנִים וְלֹא לְגוֹלֵן. מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא מֵאִי מְעַמָּא – מְדוּעַ
אֵינוֹ חִיבִי לְהַחְזִיר לְבַעֲלִים מְעִיקֵר הַדִּין, מִשּׁוּם שִׁיאוֹשׁ כְּדִי – לְבַד
קֵנִי, וּכְבֵּר קִנְיָה אוֹתוֹ הַגּוֹלֵן, מִיּוֹזֵא אִי – אֲךָ אִם אֶמְרִי אִי אֶפְשִׁי
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִמּוֹן שְׂאִינוֹ שְׁלִי, מְחִיר לְבַעֲלִים הָרִאשׁוֹנִים.
שְׁנִינָא בְּמִשְׁנָה, הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹו מְפָנִי שֶׁהִבְעֵלִים מִתִּיבִישִׁין מִקֵּין:
אֶמְרִי רַב אִשִּׁי, לֹא שְׁנִי בְּמִשְׁנָה שֶׁבְּנָטְלוֹ לְטִסִּים הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹו מִשּׁוּם
שֶׁהִבְעֵלִים מִתִּיבִישִׁין אֵלּא בְּלִסְתִּים עוֹבֵד בּוֹכְבִּים, אֲבָל בְּלִסְתִּים
יִשְׂרָאֵל לֹא, מִשּׁוּם שֶׁאֵין הִבְעֵלִים מִתִּיבִישִׁין, כִּבֵּר – סוֹבֵר הוּא
לְמַחֲרָא נְקִימָא לִיהּ כְּדִינָא – לְמַחֲרָא אַעֲמִידֵינוּ בְּדִין שִׁיחִיר לִי גּוֹזִלִיתִי.
מִתְקִיף לֵהּ – הַקֶּשֶׁה עַל כֵּךְ רַב יוֹסֵף, אֲדִירָה אִיבָבָא מִסְתַּבְּרָא –
מִסְתַּבֵּר לְחֹלֵק לְהִיפֵר, שֶׁבְּגוֹלֵן עוֹבֵד בּוֹכְבִּים כִּיּוֹן דְּדִינִי בְּנִיתִי –
שְׁדִינִי הַגּוֹיִם דִּנִּים בְּגִאוּהָ וּבִבְחָ לֹא מִיִּיאֵשׁ, לְפִי שֶׁסוֹמֵךְ הוּא
עֲלֵיהֶם שְׁיּוּצִיאוּהוּ מִהַגּוֹלֵן, וְאֵילוּ בְּגוֹלֵן יִשְׂרָאֵל בִּין דְּאֶמְרִי מִימֵר –
שְׁדִינִי יִשְׂרָאֵל אֵינֶם כּוֹפֵין בְּכַח אֵלָּא רַק אֲדוּמִים יִצָּחַן לֹא נְתִיאֵשׁ.
עַל כֵּן אֶמְרִי רַב יוֹסֵף שְׁדִבְרֵי רַב אִשִּׁי לֹא נִאֲמָרוּ עַל הָרִישָׁא שֶׁל
הַמִּשְׁנָה שֶׁשֶּׁתִּמּוּ הוּי יָאוֹשׁ בְּעֵלִים, אֵלּא אִי אֶמְרִי – אִם נִאֲמָר
חִילּוֹק שֶׁל רַב אִשִּׁי בִּין לִיסְתִּים יִשְׂרָאֵל לִיסְתִּים עוֹבֵד כּוֹכְבִּים,
אִסְפָּא אֶמְרִי – עַל הַדִּין הַשְּׁנִי בְּמִשְׁנָה הוּא נִאֲמָר שֶׁשֶּׁתִּמּוּ אֵינוֹ
יָאוֹשׁ בְּעֵלִים, שְׁשִׁנּוּ בְּסִפָּא, הַמְצִיל מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וּמִן
הַלִּסְתִּים אִם נִתְיַאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹו. וּמִשְׁמַע דּוֹקָא אִם יְדוּעַ
שֶׁנִּתְיַאֲשׁוּ אֵין – הַדִּין כֵּן, אֲךָ בְּתַמָּא – שְׁלֹא יְדוּעַ אִם נִתְיַאֲשׁוּ,
לֹא, וְחִיבִי לְהַחְזִיר. וְאֶמְרִי רַב אִשִּׁי, לֹא שְׁנִי שֶׁשֶּׁתִּמּוּ אֵינוֹ יָאוֹשׁ אֵלּא
בְּעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וּמִשּׁוּם דְּדִינִי בְּנִיתִי בְּגִאוּהָ וּבִבְחָ, וְסוֹמֵךְ עֲלֵיהֶם
שִׁישִׁיבּוּ לוֹ גּוֹזִלָתוֹ, אֲבָל בְּלִסְתִּים יִשְׂרָאֵל, בִּין דְּאֶמְרִי מִימֵר – שְׁאִינֶם
דִּנִּים בְּכַח אֵלָּא רַק בְּאֲמִירָה, אֵינוֹ סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶם וְיִתְיַאֲשׁוּ.
הַגְּמָרָא מְבִיאָה מַחְלּוֹקֶת תִּנְאִים אִם סֵתִם גִּנְיָבָה וְגוֹזִלָה הוּי יָאוֹשׁ
בְּעֵלִים אוֹ לֹא: תָּנָן הָתָם – שְׁנִינָא בְּמִשְׁנָה בְּמִסְכַּת כְּלִים (פכ"ז מ"ח),
בְּעֵנִין כְּלִים הַמְּקַבְּלִים טוּמָא רַק לְאַחֵר גַּמֵּר מִלֹּאכָתָן, שְׁאֵם
חִישְׁבוּ הַבְּעֵלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי כְּמוֹת שְׁהוּא בְּאוּפֵן שְׁאֵין חֲסֵר בּוֹ
גַּמֵּר מִלֹּאכָה, מוּעִילָה מִחֲשַׁבְתָּן לְהוֹרִיד עֲלֵיו שֶׁם כְּלִי לְקַבֵּל
טוּמָא, וְלִכְרַ עוֹרוֹת שֶׁל פֶּעַל תְּפִית שֶׁחֲסֵר בָּהֶם מִלֹּאכָה לְהַכִּינֵם
לְמַנְעֵלִים, מְחַשְׁבָּה שֶׁל בְּעַל הַבֵּית לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּמוֹת שְׁהֵם
לִישִׁיבָה אוֹ לְשִׁכִּיבָה, מְטַמְּאָן – מוֹרִידֵתָן לְקַבֵּל טוּמָא מֵעַתָּה.
וְשֵׁל עֲבָדָן – מַעֲבֵד עוֹרוֹת מְלוּכָרִין בְּשׁוּק, אֵין מְחַשְׁבָּה שֶׁל
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּמוֹת שְׁהֵם מְטַמְּאָן – מוֹרִידֵתָן לְקַבֵּל טוּמָא,
שְׁהֵי אִם יְבוֹאוּ בִּין אֲדָם לְקַנּוּתָן לְמַנְעֵלִים מִכְּרִם לֹהֵם וְנִמְצָא
שֶׁסּוֹפֵן לְמַנְעֵלִים הֵם עוֹמְדִים וְאֵין מִחֲשַׁבְתּוֹ מִחֲשַׁבָה. מִבְּאֵרֶת
הַמִּשְׁנָה שֶׁכִּמוֹ כֵּן יֵשׁ חֲלוּק בִּין גַּב לְגוֹלֵן בְּעֵנִין זֶה: עוֹרוֹת שֶׁל גּוֹלֵן
שְׁגוֹל מִיַּד הַבְּעֵלִים בְּכַח וּבְלֹא מוֹרָא, אֵין מְחַשְׁבָּה שֶׁל מְטַמְּאָן,
לְפִי שְׁאִינֶם שְׁלֹו, כִּיּוֹן שֶׁמֶן הַסֵּתִם אֵין הִבְעֵלִים מִתִּיבִישִׁין, לְפִי
שֶׁסּוֹבְרִים הֵם שִׁיתְבַּעוּהוּ לְדִין וְיּוֹצִיאוּהוּ מִיְדוֹ. וְשֵׁל גַּב שֶׁגַּב
עוֹרוֹת בְּהַחֲבָא בְּלֹא שִׁירָאוּהוּ, מְחַשְׁבָּה שֶׁל מְטַמְּאָן, מִשּׁוּם שֶׁמֶן
הַסֵּתִם מִתִּיבִישִׁין הִבְעֵלִים מִהֵם כִּיּוֹן שְׁאִינֶם יוֹדְעִים מִי הוּא הַגַּב

אֶפְשִׁי דְחָד – עַל פִּי עַד אַחֵר, וְיּוֹצִיאוּ מִמּוֹן עַל פִּי עֲדוּתוֹ שְׁלֹא
כְּדִין, מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אִמְרָה (דְּבָרִים יט טו) לֹא יִקּוּם עַד אַחֵר בְּאִישׁ
וְגו' עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים וְגו' יִקּוּם דְּבַר. וְלֹא אֶמְרִי – כֵּל זֶה שֶׁאֲמַרְנוּ
שֶׁאֵין לוֹ לְהַעֲרִיד, אֵינוֹ אֵלּא בְּחָד – כִּשְׁהוּא לְבַדּוֹ מַעֲיֵד, אֲבָל בְּתֵרִי
– אִם הֵם שְׁנִים לֹא אֲמַרְנוּ שֶׁאֲסוּר לְהַעֲרִיד, אֲלֵא יוֹכֵלִים הֵם לְהַעֲרִיד.
וְחָד נִמְי לֹא אֶמְרִי – וְגַם כִּשְׁהוּא אַחֵד לֹא אֲמַרְנוּ שֶׁאֵין לוֹ לְהַעֲרִיד
אֶת בְּרִיתֵי דְּמִנִּיקָתָא – בְּבִין הַכְּפָרִים שְׁאִינֶם יוֹדְעִים לְדוֹן בְּמִשְׁפֵּט,
וְהֵם מִאֲמִינִים לְאַחֵד כִּמוֹ לְשֵׁנִים, אֲבָל בִּי דְּוָאוּר – בְּמִקּוּם בֵּית
הַמִּשְׁפֵּט שֶׁל הַגּוֹיִים, מוֹתֵר לְהַעֲרִיד אֶפְלוּ בִּיחִידִי, מִשּׁוּם דְּאִינְהוּ נִמְי
– גַּם הֵם, חָד אֶפְשִׁי שְׁדוּ לִיהּ – עַל פִּי עַד אַחֵר אֵינֶם מוֹצִיאִים
מִמּוֹן אֲלֵא מִחִיבִים אֶת הַנִּתְבַּע שְׁבוּעָה כְּדִין תּוֹרָה.
אֶמְרִי רַב אִשִּׁי, בִּי הָוִינָא בִּי – כִּשְׁלִמְדִתִּי בִּישִׁיבָה אֲצֵל רַב הוֹנָא,
אִיבָבָא לֵן – נִסְתַּפְקָנָה, הָאֵם אֲדָם חָשׁוֹב דְּמִכִּי עָלִיהּ כְּפִי תֵרִי –
סְטוּמִכִּים עֲלֵיו כִּמוֹ עַל שְׁנֵי עֲדִים, יוֹדוּעַ הוּא עֲדוּת לְגוֹי, שְׂמָא
מְפָנִי מְמוֹנָא אֶפְשִׁי – יוֹצִיאוּ מִמּוֹן עַל פִּי, וְעַל כֵּן לֹא אֶמְרִי לִיהּ
לְאַסְהוּדִי – אֵין לוֹ לְהַעֲרִיד עַל יִשְׂרָאֵל חֲבִירוֹ. אוֹ דְּלָמָא – אוֹ שְׂמָא
בִּין דְּאֲדָם חָשׁוֹב הוּא לֹא מְצִי מְשַׁתְּמִים לֹהֵו – אֵינוֹ יוֹכֵל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
מִמֶּה, וּמְצִי לְאַסְהוּדִי וְיוֹכֵל הוּא לְהַעֲרִיד. תִּיקוּ – וְנִשְׁאֵר דִּין זֶה
בְּסַפֵּק.

אֶמְרִי רַב אִשִּׁי, הָאִי בְּרִי יִשְׂרָאֵל, דְּוָנִין לִיהּ אֶרְעָא – שְׁמִכֵּר לוֹ קִרְקַע
לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים, וְקִרְקַע זֶה הִיתָה אֶמְצָרָא – סוֹכּוֹה לְמִיצְרֵי שְׁדוּהוּ
דְּבַר יִשְׂרָאֵל תְּקִיָּה – שֶׁל שְׂמָא חֲבִירוֹ, מְשַׁתְּמִין לִיהּ – מְנַדִּים אֶת
הַמּוֹכֵר. מְבִרֶת הַגְּמָרָא: מֵאִי מְעַמָּא – מִפְּנֵי מֶה מְנַדִּין אוֹתוֹ, אִי
נִימָא – אִם נִאֲמָר מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מְצָרָא – שֶׁכִּשְׁאֲדָם מוֹכֵר אֶת
שְׁדוּהוּ הָרִי בְּעַל הַשְּׁדָה הַסּוֹכּוֹה לְשֹׁדָה זֶה קוֹדֵם לְקַנּוּתָה לְכָל אֲדָם,
וְנִלְמַד דִּין זֶה מִמָּה שֶׁנִּאֲמָר (דְּבָרִים ו יח) 'זַעֲשִׂיתָ הַיִּשָּׁר וְהַטּוֹב',
וְלִכְרַ מְנַדִּין אֶת הַמּוֹכֵר עַל שְׁלֹא מְכַר לֹהֵם שֶׁסּוֹמֵךְ לוֹ, וְהָאֶמְרִי מִר
בְּמִסְכַּת בְּבֹא מְצִיעָא (קח), שְׁבִין אִם יִשְׂרָאֵל יִבְנִין – קוֹנֵה מְעוֹבֵד
בּוֹכְבִּים שְׁדָה הַסּוֹכּוֹה לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְבִין אִם יִשְׂרָאֵל יִבְנִין – מוֹכֵר
לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים שְׁדָה הַסּוֹכּוֹה לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר, לִיבָא – אֵין בָּהֶם
מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מְצָרָא, מִשּׁוּם שֶׁכִּשְׁקוֹנָה מְגוּי עֲצֵם זֶה שְׁקֵנָה מִמֶּנּוּ
וּמִסְלָקוֹ מִן הָיִשְׂרָאֵל הַסּוֹמֵךְ לוֹ יֵשׁ בְּזֶה מִשּׁוּם יִשְׁר וְטוֹב. וּכְשֶׁמּוֹכֵר
לְגוֹי, מִשּׁוּם שֶׁעִיקֵר דִּין בְּרִי מְצָרָא הוּא עַל הַלּוֹקָה, שְׁלֹא יִקְנֵה
לְעַצְמוֹ אֲלֵא יִתֵּן לֹהֵם שֶׁסּוֹמֵךְ לְשֹׁדָה זֶה לְקַנּוּת, אֲבָל אֶת הַמּוֹכֵר אֵין
לְחִיבִי לְמַכּוֹר לְשִׁכְנוֹ כִּיּוֹן שְׁאִינוֹ מִחִיבִי כָּלִל לְמַכּוֹר שְׁדוּהוּ.
מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא: אֵלּא הִתְעַם שְׁמַנְדִּים אוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּאֶמְרִינֵן לִיהּ –
שִׁיבּוֹ שֶׁכֵּנוּ לְמוֹר לוֹ, אֲרַבְּעִת – הִשְׁכַּחַת לִי אֲרָא – אֲרִיבָא אֶמְצָרָא
– בְּבִבּוּלִי, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה יֵצֵר לוֹ מַזָּא, וְלִכְרַ מְשַׁתְּמִין לִיהּ – מְנַדִּים
אוֹתוֹ עַד דְּקַבִּיל עָלִיהּ – עַד שִׁיקַבֵּל עַל עַצְמוֹ הַמּוֹכֵר לְשֵׁלם כָּל
אוֹנְסָא דְּאִתִּי מְחַמְתִּיהּ – כֵּל הִזִּיק שִׁיגִיעַ לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל מִן הַגּוֹי.
בְּמִשְׁנָה זֶה יְבוֹאֵרוֹ הָאוּפְנִים בָּהֶם יוֹכֵל אֲדָם לְזִכּוֹת בַּחפֶּץ שְׁדוּהוּ שֶׁל
חֲבִירוֹ, לְאַחֵר יָאוֹשׁ.

משנה

נָטְלוּ מוֹכְסִין, שְׁאִינֶם גּוֹבִים עַל פִּי חֹק הַמְּלָכוֹת וְכָל מֶה שְׁבִידִים
בְּחֻקֵּת גּוֹזֵל הוּא, אֶת חֲמוּר וְנִתְּנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֵר, וְכֵן נָטְלוּ לְסִסְתִּים
– גּוֹלְנִים אֶת כְּסוּתוֹ וְנִתְּנוּ לוֹ כְּסוּת אַחֶרֶת, תֵּרִי אֵלּוּ שְׁלֹו – יוֹכֵל
הוּא לְזִכּוֹת בָּהֶם, מְפָנִי מְשַׁתְּמָא הַבְּעֵלִים הָרִאשׁוֹנִים מִתִּיבִישִׁין מִקֵּין
מִלְּקַבְּלֵם חוֹרָה, וְיֵשׁ כֵּאֵן יָאוֹשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת. אֲדָם הַמְצִיל חֲפֶץ מִן
הַתֵּרֶךְ שֶׁשֶּׁפֶט, אוֹ מִן הַנִּיִּים חֵיל מִלְחָמָה שֶׁלְקַח, אוֹ מִן הַלִּסְתִּין
שְׁגוֹל, אִם יְדוּעַ שְׁנִתְיַאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים כְּגוֹן שֶׁשֶּׁמְעוּ שֶׁאֲמָרוּ יוֹ לִי
לְחִסְרוֹן כִּיס, תֵּרִי אֵלּוּ שְׁלֹו. אֲבָל כֵּל שְׁלֹא יְדוּעַ שֶׁנִּתְיַאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים
אֵינוֹ יוֹכֵל לְזִכּוֹת בּוֹ. וְכֵן הַמּוֹצֵא נַחֲלִי – קְבוּצָה שֶׁל דְּבָרִים שְׁבִאָה
מִכּוֹחֵת שֶׁל חֲבִירוֹ, אִם יְדוּעַ שְׁנִתְיַאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים תֵּרִי אֵלּוּ שְׁלֹו. אֲבָל
אִם אֵין יְדוּעַ שֶׁנִּתְיַאֲשׁוּ לֹא יִטְלֵם.
מִבְּאֵרֶת הַמִּשְׁנָה עוֹד הַלְכוֹת הַשִּׁיבּוֹת לְנַחִיל שֶׁל דְּבָרִים: אֶמְרִי רַבִּי
יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, בְּמִקּוּם שֶׁאֵין עֲדִים כְּשֵׁרִים לְמוֹר מִי הֵם בְּעֵלִי
הַדְּבָרִים שֶׁנִּמְצְאוּ, נִאֲמַנְתָּ גַם אִשִּׁה אוֹ קָהֵן לְוִי מִכָּאֵן יָצָא נַחֲלִי
זֶה. וְיּוֹבָאֵר הִטְעַם בְּגִמְרָא (ע"ב). וּמְחַלְפֵּךְ תּוֹפֵךְ שְׁדָה תְּקִיָּה בְּכִדִי

37 בְּיָדָיו שְׁנֵי יָאִישׁוֹ הַבְּעֵלִים, וְדָבָרִי הֵכֵל הִיא. אֵלֶּה לְרֵכָה דָּאֶמֶר בְּיָדָיו
38 שְׁנֵי יָאִישׁוֹ נָמִי מְחַלְלָתָהּ הָאֵם הוּא יָאִישׁ אוֹ לֹא, אִם כֵּן יִקְשֶׁה הָאֵם מִנִּי
39 – בְּשִׁטָּה מִי שְׁנֵיתָה מִשְׁנֵיתָה, הִרִי לֹא כִּרְכָּנָן וְלֹא כִּרְכִּי שְׁמַעוֹן הִיא.
40 הַגְּמָרָא דּוּחָה אֶת הָרֵאִיָּה מִמִּשְׁנֵיתָה: יֵשׁ לַהֲעֵמִיד אֶת מִשְׁנֵיתָה
41 בְּלִפְטִים מְזִינִין – שָׂבָא עִם כָּלִי זִינָן, וְדִינוּ כְּגֹזֶל שְׁתַּמּוּ הוּא יָאִישׁ
42 בְּעֵלִים, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא – וְלַעֲלֹם מִשְׁנֵיתָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא
43 שְׁתֵּם גִּזְלָה הוּא יָאִישׁ בְּעֵלִים וְסֹתָם גְּנִיבָה לֹא. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִי
44 הֵבִי – אִם כֵּךְ שְׁמַדּוּבֵר בְּלִפְטִים מְזִינִין, הֵינּוּ גִזְלָן וְכֹכֵר אָמַר הַתַּנָּא
45 עֲטֹלוּ מִבֹּסֶקֶן חֲמוּרִי. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: תָּרִי מְזִינִין גִּזְלָן – שְׁנֵי מִינֵי
46 גִּזְלָן יֵשׁ, יֵשׁ גִּזְלָן שָׂבָא לְבָדוֹ, וְיֵשׁ שָׂבָא עִם כָּלִי זִינָן וְהַשְׁמִיעֵנוּ
47 הַתַּנָּא שֶׁאֵף זֶה דִּינוּ כְּגֹזֶל לַעֲנִין יָאִישׁ בְּעֵלִים.
48 הַגְּמָרָא סוֹבְרָה לְהוֹכִיחַ דְּכַרְבִּי עוֹלָא מְבַרֵּיתָא: תָּא שְׁמַע, שְׁנֵינוּ
49 בְּבִרְיָתָא, הֵנָּכָה וְהֵנָּכָה, וְהָאֵמֶס – חֲמִשָּׁן שְׁנוֹטֵל בִּכְח וְנוֹתֵן דָּמִים,
50 הַקֶּדֶשׁ הַקֶּדֶשׁ, וְהַרְוִיחָהּ תְּרוּמָה, וְיַעֲשֶׂהוּן מַעֲשֶׂה, מִכָּל מַה שְׁגֹלָה
51 לְפִי שְׁקֵנוּ בִּיאֵשׁ אֶת גִּזְלָתָהּ. מְבַרְרָת הַגְּמָרָא: מִנִּי – מִי הוּא הַתַּנָּא
52 שֶׁל בְּרִיתָא זֶה, אִי רַבָּנָן, קִשְׁיָא גִזְלָן מִדּוּעַ הַקִּדִּישׁ הַקֶּדֶשׁ, הֲלֹא סֹתָם
53 גִּזְלָה אֵין הַבְּעֵלִים מִתִּיאֵשׁוֹ וְאֵין בִּידוֹ לְהַקְדִּישׁ דְּבַר שְׁאִינוּ שְׁלֹה.
54 וְאִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, קִשְׁיָא נִבֵּן מִדּוּעַ הַקִּדִּישׁ הַקֶּדֶשׁ הֵאֵם סֹתָם גְּנִיבָה
55 אֵין הַבְּעֵלִים מִתִּיאֵשׁוֹ, וּפְשִׁלְמָא לְעוֹלָא דָּאֶמֶר בְּיָדָיו שְׁנֵי יָאִישׁוֹ,
56 בֵּין בְּגִזְלָה וּבֵין בְּגִנִּיבָה יָאִישׁ קִנִּי, הֵכָא נָמִי – גַּם בְּרִיתָא זֶה וְנִפְרֵשׁ
57 שְׁמַדּוּבֵר בְּיָדָיו שְׁנֵי יָאִישׁוֹ וְדָבָרִי הֵכֵל הִיא. אֵלֶּה לְרֵכָה דָּאֶמֶר בְּיָדָיו
58 שְׁנֵי יָאִישׁוֹ נָמִי מְחַלְלָתָהּ, אִם כֵּן הָאֵם מִנִּי – בְּשִׁטָּה מִי נִאֲמָרָה
59 בְּרִיתָא זֶה, הִרִי לֹא רַבָּנָן וְלֹא רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דּוּחָה הַגְּמָרָא גַּם אֶת
60 הָרֵאִיָּה מִן הַבְּרִיתָא: הֵכָא נָמִי – גַּם מַה שְׁשֵׁנִי בְּבִרְיָתָא זֶה וְגַבִּי
61 נִיתֵן לַהֲעֵמִיד בְּלִפְטִים מְזִינִין שְׁדִינוּ כְּגֹזֶל לַעֲנִין יָאִישׁ, וְבְרִיתָא זֶה
62 רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא שְׁתֵּם גִּזְלָה יָאִישׁ בְּעֵלִים וְסֹתָם גְּנִיבָה לֹא הוּא
63 יָאִישׁ בְּעֵלִים, וְאִכָּן גַּבִּי שְׁהַקְדִּישׁ אֵין הַקִּדִּישׁ הַתַּנָּא. מִקְשָׁה
64 הַגְּמָרָא: אִי הֵבִי – אִם כֵּךְ הֵינּוּ גִזְלָן, וּמִדּוּעַ שְׁנֵה הַתַּנָּא פְּעָמִים
65 גִּזְלָן. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: תָּרִי מְזִינִין גִּזְלָן – שְׁנֵי מִינֵי גִזְלָן יֵשׁ, וְזֶה שָׂבָא
66 עִם כָּלִי זִינָן אֵף שְׁנִקְרָא גַבִּי מִכָּל מְקוֹם לַעֲנִין יָאִישׁ בְּעֵלִים דִּינוּ
67 כְּגֹזֶל. הַגְּמָרָא דּוּחָה אֶת הָרֵאִיָּה מְבַרֵּיתָא זֶה בְּאוּפֹן נֹסֶף, וְאִי פְעִית
68 אֵימָא – וְאִם תִּרְצֶה יֵשׁ לֹמַר, שֶׁגַּבִּי הֵינּוּ גַבִּי מִמֶּשׁ, וְשִׁשְׁאֵלֶת מִי
69 הוּא הַתַּנָּא שֶׁל בְּרִיתָא זֶה הַסּוֹבֵר שֶׁבֵּין גְּנִיבָה וּבֵין גִּזְלָה סֹתָם הוּא
70 יָאִישׁ בְּעֵלִים, הָאֵם מְתִיבָתָא – בְּרִיתָא זֶה רַבִּי הִיא, וְתִנְיָא – שְׁשֵׁנִינוּ
71 בְּרִיתָא עַל מְחַלּוֹקֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲכָמִים, רַבִּי אָמֶר, נִבֵּן בְּגִזְלָן לַעֲנִין
72 יָאִישׁ בְּעֵלִים,

1 שִׁתְּבַעְהוּ לְדִין, וְהָרִי הֵם שְׁלֹה. רַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלֵק וְאָמַר חִלּוֹת
2 הַדְּבָרִים, שֶׁל גִּזְלָן מְחַשְׁבָּה שְׁלֹה מְחַשְׁבָּתָהּ לְפִי שְׁמִסְתַּמָּא מִתִּיאֵשׁ
3 הַבְּעֵלִים, שְׁהָרִי לִקַּח מִידָם כִּכּוֹר לֹא יִכְלוּ לַעֲמֹד כְּגִידוֹ. אֲבָל
4 עוֹרֵתָה שֶׁל גַּבִּי אֵין מְחַשְׁבָּה שְׁלֹה מְחַשְׁבָּתָהּ, לְפִי שְׁלֹה נִתְּיָאֵשׁוֹ
5 הַבְּעֵלִים שְׁסוֹבְרִים הֵם שִׁטְרֵהוּ לְמוֹצָא.
6 אָמַר עוֹלָא עַל מִשְׁנֵה זֶה, מְחַלְלָתָהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲכָמִים זֶה הִיא דּוּקָא
7 בְּסִתָּם – שְׁאֵין יָדוּעַ אִם נִתְּיָאֵשׁוֹ הַבְּעֵלִים, שְׁלֹחֲכָמִים סֹתָם גְּנִיבָה
8 הוּא יָאִישׁ בְּעֵלִים וְלִרְכִּי שְׁמַעוֹן סֹתָם גִּזְלָה הוּא יָאִישׁ בְּעֵלִים, אֵלֶּה
9 בְּיָדָיו שְׁנֵי יָאִישׁוֹ, כְּגֹן שְׁשַׁמְעֵנוּ אֶת הַבְּעֵלִים אֲמֹרִים ז' לִי לְחִשְׁרוֹן
10 כִּסֵּס, דְּבָרִי הֵכֵל יָאִישׁ קִנִּי – מוֹעִיל יָאִישׁ כְּדִי שִׁיקְנָה הַגַּבִּי אוֹ
11 הַגִּזְלָן אֶת הָעוֹרוֹת, וּמוֹעִילָה מִחֻשְׁבָּתָהּ. אֵךְ רַבָּה אָמַר, בְּיָדָיו
12 שְׁנֵי יָאִישׁוֹ הַבְּעֵלִים נָמִי – גַּם כֵּן יֵשׁ מְחַלְלָתָהּ, לְפִי שְׁגַם אִם שְׁמַעוֹנוֹם
13 שְׁמִתִּיאֵשׁ אֵין זֶה יָאִישׁ גְּמוּר כִּיּוֹן שְׁבַדְעָתָם עוֹד לְתַבּוּעַ אוֹתוֹ
14 לְדִין.
15 מִבִּיא אֲבִי רֵאִיָּה לְדַבְרֵי עוֹלָא: אָמַר לִיה אֲבִי לְרֵכָה, לֹא תִפְלֹג –
16 אֵל תַּחְלוֹק עֲלֶיהָ דְּעוֹלָא – עַל דְּבָרֵי עוֹלָא. דְּתֵנָן בְּמִתְנִיתִין בְּוֹתִיה
17 – שְׁהָרִי בְּמִשְׁנֵה הִיאֵה שְׁנַחֲלָקוּ בָּהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲכָמִים שְׁנֵינוּ
18 כְּמוֹתָה, שְׁהָרִי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַחֲשַׁבְתָּ גַבִּי אֵינָה מוֹעִילָה לְפִי
19 שְׁלֹא נִתְּיָאֵשׁוֹ הַבְּעֵלִים, מִשְׁמַע שְׁדוּקָא מִשּׁוּם דְּלֹא נִתְּיָאֵשׁוֹ
20 הַבְּעֵלִים, אֵלֶּה אִם יָדוּעַ שְׁנֵי יָאִישׁוֹ הַבְּעֵלִים הִרִי אֵלֹה שְׁלֹה. אָמַר לִיה
21 רַבָּה לְאֲבִי, אֵין רֵאִיָּה לְעוֹלָא מְדַבְרֵי הַמִּשְׁנָה, שְׁכֹן אֵנָּה לְפִי שְׁאֵין
22 יָאִישׁ לְבְּעֵלִים מְתִיבָנָן לָהּ – כֵּךְ אֲנוּ מִפְּרָשִׁים אֶת דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה,
23 מִשּׁוּם שְׁאֵין הַבְּעֵלִים מִתִּיאֵשׁ אִם כָּלִל, וְאִפְּלוֹ אִם שְׁמַעוֹנוֹם שְׁהֵם
24 מִתִּיאֵשִׁים.
25 מִבִּיאָה הַגְּמָרָא רֵאִיָּה לְדַבְרֵי עוֹלָא מִמִּשְׁנֵיתָה: תֵּנָן – שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה,
26 נִפְּלוּ מִזְכָּרִין חֲמוּרֵי בֹי, נִטְלוּ לִפְטִים אֶת כִּסּוֹתוֹ וְכוּ', הִרִי אֵלֹה שְׁלֹה
27 מִפְּנֵי שְׁהַבְּעֵלִים מִתִּיאֵשִׁין מִדָּן. וְמוֹכֵס' הִרִי הוּא גִזְלָן שְׁלֹחֵק
28 בַּחֲקוֹה, וְלִפְטִים' הוּא גַבִּי שְׁמַלְטֵס אֶת הַבְּרִיתָא בְּהַבְחָא, וְעַל
29 שְׁנִיָּה אֲמַרְתָּ הַמִּשְׁנָה שְׁהָרִי אֵלֹה שְׁלֹה מִפְּנֵי שְׁתַּמּוֹן הַבְּעֵלִים
30 מִתִּיאֵשִׁין. מְבַרְרָת הַגְּמָרָא: מִנִּי – מִי הוּא הַתַּנָּא שֶׁל מִשְׁנֵיתָה, אִי
31 רַבָּנָן שְׁסוֹבְרִים שְׁתֵּם גְּנִיבָה יָאִישׁ בְּעֵלִים, קִשְׁיָא גִזְלָן – מִדּוּעַ גַּם
32 בְּמוֹכֵס אֲמַרְתָּ הַמִּשְׁנָה שְׁתַּמּוֹ הוּא יָאִישׁ בְּעֵלִים. וְאִי רַבִּי שְׁמַעוֹן
33 שְׁסוֹבֵר שְׁתֵּם גִּזְלָה יָאִישׁ בְּעֵלִים, קִשְׁיָא נִבֵּן – מִדּוּעַ גַּם בְּלִפְטִים
34 אֲמַרְתָּ הַמִּשְׁנָה שְׁתַּמּוֹ הוּא יָאִישׁ. אֲלֵא בְּשִׁלְמָא לְעוֹלָא דָּאֶמֶר
35 בְּיָדָיו קִנִּי – שֶׁבִּידוּעַ שְׁנֵי יָאִישׁוֹ הַבְּעֵלִים כּוֹלֵם מוֹדִים דְּהוּי יָאִישׁ
36 בֵּין גַּבִּי וּבֵין בְּגֹזֶל, הֵכָא נָמִי – גַּם אֶת מִשְׁנֵיתָה נַעֲמִיד שְׁמַדּוּבֵר

בבא קמא דף קיד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קצה

1 ולהלן מסתפקת הגמרא בדעת רבי אם כוונתו בגזולן לרבי שמעון
2 דהוי יאוש או בגזולן לחכמים דלא הוי יאוש, וְכִיִּימָא לָן – ומסקנת
3 הגמרא שכוונת רבי שגג בגזולן לרבי שמעון, ושניהם סתמן הוי
4 יאוש בעלים.
5 הגמרא חוזרת לבאר את דברי רבי שהובאו לעיל: גּוּפֵא, רְבִי אֱמִיר,
6 אֱמִיר אֲנִי נִגְבַּ בְּגִזְלִי, אִיבְעִינָא לְהוּ, מה שאמר רבי גנג בגזולן, בְּגִזְלִי
7 דְרִבְנָן קְאָמֵר – שכמו שסתם גזילה לחכמים לא הוי יאוש בעלים
8 הוא הדין סתם גניבה, וְלֹא קֵנִי כל זמן שלא שמענו שנתיאשו. או
9 דְלִמָּא – או שמא בְּגִזְלִי דְרִבִּי שְׁמַעוֹן קְאָמֵר – שכמו שסתם גזילה
10 לרבי שמעון הוי יאוש בעלים הוא הדין סתם גניבה, וְכִיִּי הוּא אָף
11 שלא שמענו שנתיאשו. מביאה הגמרא ראייה ממשנתינו: תָּא
12 שְׁמַע, שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, נִפְּלִי מוֹכְסִין הָמוּרִי וְנִתְּנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֵר, נִטְלוּ
13 לִסְטִים כְּסוּתוֹ וְנִתְּנוּ לוֹ כְּסוּת אַחֵר, הָרִי אֱלוֹ שְׁלוּ מִפְּנֵי שִׁדְּהַבְעִלִּים
14 מִתִּיאשִׁין מִדָּה. מִבְּרִית הַגְּמָרָא: מָנִי – מי הוא התנא של משנתנו
15 הסובר שבין גניבה ובין גזילה הוי יאוש בעלים, אִי רְבָנָן שְׁסוּבִירִים
16 שִׁסְתָּם גְּנִיבָה יֹאשׁ בְּעֵלִים וְלֹא גִזְלָה, קְשִׁיָּא גִזְלָן – מדוע גם במוכס
17 שהוא גזולן אומרת המשנה שהבעלים מתייאשין. וְאִי רְבִי שְׁמַעוֹן
18 שֹׁבֵר שִׁסְתָּם גִּזְלָה יֹאשׁ בְּעֵלִים וְלֹא גְנִיבָה, קְשִׁיָּא גִנְבָּ – מדוע
19 גם בליסטים שהוא גנג אומרת המשנה שהבעלים מתייאשין. אִי
20 אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא – אלא אם תאמר שרבי בְּגִזְלִי דְרִבִּי שְׁמַעוֹן קְאָמֵר –
21 שהבעלים מתייאשין בגנג כמו בגזולן וְכִיִּי בִיאוש, אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר,
22 תָּא מָנִי רְבִי הִיא – משנתנו רבי יאוש וְכִיִּי הָכִי בִין בְּמוֹכְסִין
23 ובין בליסטים ביאוש. אֲמַרְתָּ אִי אֲמַרְתָּ שְׂרָבִי בְּגִזְלִי דְרִבְנָן קְאָמֵר
24 שהבעלים לא מתייאשים וְלֹא קֵנִי, אִם כֵּן יִקְשָׁה, תָּא מָנִי – מי הוא
25 התנא של משנתנו הסובר שבין גניבה ובין גזילה הוי יאוש בעלים,
26 לֹא רְבִי וְלֹא רְבִי שְׁמַעוֹן וְלֹא רְבָנָן, שְׁהָרִי לְרַבִּי בִּשְׁנֵיהֶם לֹא הוּי
27 יֹאשׁ, וְלְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְחַכְמִים רַק אֶחָד מֵהֶם הוּי יֹאשׁ. דוּחָה הַגְּמָרָא
28 אֵת הָרֵאשִׁי: תָּא בְּמֵא עֲקָרִין בְּמָה שֶׁאִמְרָה הַמִּשְׁנָה 'לִיסְטִים',
29 בְּלִסְטִים מוֹזִיִּין שֶׁנֶּחֱשַׁב כְּגִזְלָן, וְלַעֲלוֹם מִשְׁנֵיתִי רְבִי שְׁמַעוֹן הִיא
30 שֶׁרַק גִּזְלָה הוּי יֹאשׁ בְּעֵלִים וְגִנִּיבָה לֹא, וְאִין רֵאשִׁי מַה דַּעְתּוֹ שֶׁל
31 רַבִּי. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִי הָכִי תֵּינִי גִזְלָן, וּמַדּוּעַ הוֹצֵרֶךְ הֵתְנָא לְכַתּוּב
32 גַּם לִסְטִים וְגַם מוֹכֵס. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: תֵּרִי גִזְלָן גִּזְלָן – שְׁנֵי מִינֵי גִזְלָן
33 יֵשׁ.
34 הגמרא סבורה להביא ראייה מן הברייתא שהובאה לעיל: תָּא
35 שְׁמַע, שְׁנִינוּ בַּבְּרִיתָא, הִנֵּנָּה וְהַגִּזְלָן וְהָאֵם, הַקִּדְשִׁין הַקִּדְשִׁי, וְהַרְוִיחָן
36 הַרְוִיחָן, וּמַעֲשֵׂרוֹתֶיךָ מַעֲשֵׂר, אִם עָשׂוּ אֶחָד מֵאֵלּוּ בְּמָה שְׁגָלוּ, מִפְּנֵי
37 שֶׁנִּתְיאשׁוּ הַבְּעֵלִים וְהָרִי זֶה שִׁלְהֶם. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מָנִי – מי הוא
38 התנא של ברייתא זו, אִי רְבָנָן, קְשִׁיָּא גִזְלָן – מדוע הקדישו הקדש –
39 הלא לדעתם סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים, וְאִי רְבִי שְׁמַעוֹן,
40 קְשִׁיָּא גִנְבָּ, שְׁהָרִי לַדַּעְתּוֹ סִתָּם גְּנִיבָה לֹא הוּי יֹאשׁ בְּעֵלִים. אִי אֲמַרְתָּ
41 בְּשִׁלְמָא, רַבִּי גִנְבָּ בְּגִזְלִי דְרִבִּי שְׁמַעוֹן קְאָמֵר, מִשּׁוּם הָכִי בִין גִּנְבָּ
42 בִין גִּזְלָן בִּיאוש, וְלִכְּן הַקִּדְשִׁים הַקִּדְשִׁי. אֲמַרְתָּ אִי אֲמַרְתָּ רַבִּי גִנְבָּ בְּגִזְלִי
43 דְרִבְנָן קְאָמֵר, וְלֹא הוּי יֹאשׁ, תָּא מָנִי – אִם כֵּן מִי הוּא הֵתְנָא שֶׁל
44 בְּרִיתָא זֶה. דוּחָה הַגְּמָרָא אֵת הָרֵאשִׁי: יֵשׁ לִפְרֹשׁ שְׁמָה שֶׁאִמְרָה
45 הַבְּרִיתָא 'גִּנְבָּ' מִדּוּבָר בְּלִסְטִים מוֹזִיִּין שֶׁהוּא כְּגִזְלָן, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא,
46 וְאִין רֵאשִׁי מַה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִי הָכִי תֵּינִי גִזְלָן.
47 מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: תֵּרִי גִזְלָן גִּזְלָן יֵשׁ.
48 רב אשי פושט את ספק הגמרא בביאור שיטת רבי, מדברי רבי
49 עצמו על המשנה בתחילת הפרק (לעיל קיא): אֲמַר לִיה רַב אֲשִׁי
50 לְבָרָה, תָּא שְׁמַע, דְּמַתְּנִי רְבִי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִיה – ממה ששנה רבי
51 לרבי שמעון בנו, שזה ששנינו במשנה לעיל (הגוזל ומאכיל את
52 בניו והניח לפניהם, פטורין מלשלם) 'ואם היה דבר שיש בו
53 אחריות חייבין לשלם', לֹא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרִית מַעֲשֵׂ – אין הכוונה
54 שהניח להם אביהם קרקעות, אֲמַרְתָּ אֲפִילוּ פָּרָה וְחוֹרֶשׁ בָּהּ או הָמוּר
55 וְמִחֲמַר אַחֲרָיו חֵיבִין לְהַחֲזִיר, מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶן, שִׁיאִמְרוּ הָרֹאִים
56 זֶה גִזְלָן אֲבִיהֶם. מַעֲשֵׂא – משמע שאין חייבים להחזיר רק מִפְּנֵי כְּבוֹד
57 אֲבִיהֶן, תָּא לֹא – אך בלא הטעם של כְּבוֹד אֲבִיהֶן לֹא חֵיבִים
58 להחזיר, ועל כרחק משום שקנאוהו ביאוש, הרי שדעת רבי שסתם
59 גזילה הוי יאוש בעלים שהרי משנתנו עוסקת בגזולן, שְׁמַע מִיָּנָה

60 שְׂרָבִי גִזְלָן דְרִבִּי שְׁמַעוֹן קְאָמֵר – שמה שאמר רבי 'גנג בגזולן' כוונתו
61 בגזולן דרבי שמעון, שהרי דעתו כרבי שמעון שגזילה הוי יאוש
62 בעלים כמו שנתבאר. מסיימת הגמרא: שְׁמַע מִיָּנָה – אכן יש מכאן
63 ראייה שדעת רבי שבין גניבה ובין גזילה הוי יאוש בעלים.
64 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, וְכֵן נִחִיל שֶׁל דְּבוּרִים, אִם נִתְיאשׁוּ הָרִי אֱלוֹ שְׁלוּ:
65 שאלת הגמרא: מָנִי 'וְכֵן', מהו החידוש בדבר, וכי איזה חילוק יש
66 בין נחיל לדבר אחר. משיבה הגמרא: הָכִי קְאָמֵר, אֲפִילוּ נִחִיל שֶׁל
67 דְּבוּרִים דְּקִנְיָן דְּרִבְנָן בְּלִבְדּוּ הוּא שִׁישׁ לְבַעֲלֵיו בּוֹ, שְׁהָרִי הָן בִּיאִין מִן
68 הַחֶפְקֵר, סְלִקָא דַּעְתָּךְ אֲמִירָא הִיא – נחיל של דבורים, בִּין דְּמוֹדֵרְבָנָן
69 בְּעִלְמָא הוּא דְּקִנְיָ לִיה – כיון שאין לבעליו בו קנין אלא מדרבנן,
70 אִם כֵּן כְּשֶׁנֶּאֱבָדוּ יֵשׁ לָנוּ לְהַקֵּל וְלוֹמַר שֶׁאֲפִילוּ סְתָמָא – שלא
71 שמענוהו שנתיאש נְפִי מִיָּאשׁ – יש לתלות שנתיאש והרי אלו
72 של מוצאן, קָא מַשְׁמַע לָן הֵתְנָא שֶׁל הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֵף בְּנִחִיל שֶׁל
73 דְּבוּרִים אִם נִתְיאשׁוּ הַבְּעֵלִים, אִין – הרי אלו שלו, אִי לֹא, לֹא.
74 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה, נִמְאָמְנָה אֲשֶׁה וְקָטָן בּוֹ
75 לוֹמַר מִכָּאן יֵצֵא נִחִיל זֶה:
76 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְכִי אֲשֶׁה וְקָטָן גִּנְי עֲדוּת נִינְהוּ, הָרִי פְסוּלִים הֵם
77 לַעֲדוּת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אֲמַר רַב יְהוֹדָה אֲמַר שְׁמוּאֵל, תָּא מָנִי
78 עֲקָרִין בִּין שְׁהִי הַבְּעֵלִים שֶׁל הַדְּבוּרִים בְּרִדְפִין אַחֲרֵיהֶם, וְרַגְלִים
79 לְדָבָר שֶׁשִּׁלְּהֶם הֵם, וְלֵאחֲרַי מִכָּן הוּי אֲשֶׁה וְקָטָן מְסִיחִין לְפִי תוֹמָם,
80 בְּדֶרֶךְ סִיפּוֹר וְלֹא בְּכוֹנָה לַהֲעִיד, וְאֲמִירָם, מִכָּאן יֵצֵא נִחִיל זֶה,
81 וְלַעֲנִין נִחִיל שֶׁל דְּבוּרִים סְמוּךְ חַכְמִים עַל אֲשֶׁה או קָטָן כְּשֶׁהֵם
82 מְסִיחִין לְפִי תוֹמָם כְּאִשְׁרֵי שֶׁ רַגְלִים לְדָבָר.
83 רב אשי מבאר מתי ניתן לסמוך על פסולי עדות ב'מסיח לפי תומו':
84 אֲמַר רַב אֲשִׁי, אִין אָדָם שֶׁפְּסוּל עֲדוּת שְׁמִסִּתָּ לְפִי תוֹמוֹ בְּשֶׁר, אֲמַר
85 לַעֲדוּת אֲשֶׁה שְׁמֵת בַּעֲלָה לְהַתִּירָה לְהַנְשֵׂא לְאַחֵר בְּלִבְדּוּ, שֶׁהִקִּילוּ
86 בָּהּ כְּדִי שֶׁלֹּא תִשָּׂאֵר עֲגוּנָה. אֲמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי, וְלֹא נִאֲמַן
87 מְסִיחִין לְפִי תוֹמוֹ בִּשְׂאֵר מִקּוּמוֹת, וְהָרִי נִחִיל שֶׁל דְּבוּרִים מְסִיחִין לְפִי
88 תוֹמוֹ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבִּיאָרָה הַגְּמָרָא לַעֲלִי, וְנִאֲמַן. הִשִּׁיב לוֹ רַב אֲשִׁי,
89 שְׁמִי – שוּנָה הוּא נִחִיל שֶׁל דְּבוּרִים מְשוּם דְּקִנְיָן דְּרִבְנָן הוּא וְאִין
90 בָּהֶם גִּזְלָן אֲלֵא מִפְּנֵי יִרְכִי שְׁלוֹם, לִכְךָ מְסִיחִין לְפִי תוֹמוֹ כְּשֶׁר בּוֹ.
91 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא, וּבִדְנִינִים דְּאִוִּירִיתָא לֹא נִאֲמַן, וְהָאֲמַר רַב יְהוֹדָה אֲמַר
92 שְׁמוּאֵל, מַעֲשָׂה בְּאֶדָם אַחֵר שְׁחִיה מְסִיחִין לְפִי תוֹמוֹ וְאֲמִירָם, וְכוּרְנִי
93 בְּשִׁשְׁתֵּי תִינוֹק וּמוֹדֵרְבָנִי עַל כְּתִיפִי שֶׁל אָבִי, וְהוֹצִיאֵנִי מִבֵּית הַסֶּפֶר,
94 וְהַפְּשִׁיטֵנִי אֵת בְּתוּנִיתִי וְהַפְּחִילֵנִי בַּמִּקּוּד, כְּדִי לֵאכּוֹל בְּתִרְוּחָה לְעִיר.
95 וְרַבִּי הִנֵּינִי מְסִיחִים בָּהּ, בַּמַּעֲשֵׂה זֶה, הָכִי – שֶׁכֵּךְ סִיפּוֹר עוֹד, וְהַכִּידִי
96 הוּי בְּרִילִין וּמוֹפְרָשִׁים מִפְּנֵי כִּי שֶׁלֹּא יִטְמָאוּ אֵת תְּרוּמָתִי, וְהוּי קוֹרִין
97 אוֹתִי יוֹחָנָן אֲוִכֵּל חֲלוֹת. וְסִיִּים שְׁמוּאֵל שֶׁאוֹתוֹ אָדָם הִקְלִיחוּ רַבִּי
98 לְבַהּוֹנָה – לֵאכּוֹל תְּרוּמָה וּלְיֵשׂא כְּפִיו עַל פִּיו. הָרִי שְׁמִסִּתָּ לְפִי תוֹמוֹ
99 כְּשֶׁר אֵף לַעֲנִין תְּרוּמָה דְּאִוִּירִיתָא. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: רַבִּי לֹא הִתִּיר
100 לוֹ לֵאכּוֹל אֲלֵא בְּתִרְוּחָה דְּרִבְנָן, אֲבָל לֹא בְּתְרוּמָה דְּאִוִּירִיתָא.
101 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא, וְאֲבָתִי – ועדיין קשה, וְכִי בְּדִאֲוִירִיתָא לֹא כְּשֶׁר
102 מְסִיחִין לְפִי תוֹמוֹ, וְהָא – והרי כִּי אֲתָא רַב דִּימִי כְּשָׁבֵא רַב דִּימִי מֵאֶרֶץ
103 יִשְׂרָאֵל לְבַבֵּל אֲמַר בֶּשֶׁם רַב הִנָּה קְרִיטִינָא, וְאֲמִירָם לָהּ – ויש
104 שְׁאוּמִרִים שֶׁרַב אֲתָא קְרִיטִינָא עֲצָמוּ מִשְׁתַּעֲי – סיפּוֹר זֶת, מַעֲשָׂה בָּא
105 לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי, וְאֲמִירָם לָהּ מַעֲשָׂה בָּא לְפָנֵי רַבִּי, בְּתִינוֹק אַחֵר
106 שְׁחִיה מְסִיחִין לְפִי תוֹמוֹ וְאֲמִירָם, אֲנִי וְאִמִּי נִשְׁבִּינוּ לְבִין הַעֲזוּבִי בּוֹכֵבִים,
107 וְכֵל זְמַן שֶׁהִינּוּ בִּשְׁבִי הִיתָה דַּעְתִּי עַל אִמִּי לְשׁוּמְרָה שֶׁלֹּא יִטְמָאוּ,
108 כְּשֶׁנֶּאֱמַרְתִּי לְשִׁאוֹב מִים הִיתָה דַּעְתִּי עַל אִמִּי, כְּשִׁינֵּאִתִּי לְקַוֹּט עֲצִים
109 הִיתָה דַּעְתִּי עַל אִמִּי, וְהִשְׁתִּיאָה רַבִּי עַל פִּיו לְבַהּוֹנָה בַּחֲזָקָה שֶׁלֹּא
110 נִבְעֵלָה בִּשְׁבִי, וְאֵף שֶׁאִם נִבְעֵלָה הָרִי הִיא זֹנָה וְאִסּוּרָה לְהִנְשֵׂא
111 לְכַּחַן מִן הַתּוֹרָה, הָרִי שְׁמִסִּתָּ לְפִי תוֹמוֹ כְּשֶׁר אֵף לַעֲנִין אִסּוּרִי
112 תוֹרָה. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא, וְשִׁבְנִיָּה הַקִּילָה, בִּין שְׁאִינָה אֲלֵא סֶפֶק אִם
113 נִבְעֵלָה לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וְכֵן הָדִין יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִידָה בַּחֲזָקָה בְּשִׁרּוֹת,
114 אֲלֵא שֶׁהִחְמִירוּ בָּהּ לְאִסּוּרָה לְבַהּוֹנָה אֵף מִסֶּפֶק, לִכְךָ הִקִּילוּ שְׁמִסִּתָּ
115 לְפִי תוֹמוֹ כְּשֶׁר בָּהּ.
116 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, אֲמַר לֹא יִקְוִין אֶת סוֹכּוֹ וְכוּ' עַל מִנֵּת לִיתֵן אֵת
117 הַדָּמִים, רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אֹמֵר, אֵף קוֹצֵץ
118 וְנוֹתֵן אֵת הַדָּמִים:

אכן רב לא סיים דבריו בזה, שרץ כהנא מסיים בה משמיה דרב, שמשנתנו מדברת באופן שבאו בני אדם בתוך ביתו, ונגזן שראינו שהיתה מחתרת חתורה בתוך ביתו, ובני אדם שלגו בתוך ביתו יצאו ואנפוקקראות – חבילות של כלים על כתפיהם, והכל אומרים נגנבו כליו של פלוני.

מקשה הגמרא: אף שהקול יוצא מחמת שראו בני אדם יוצאים עם חבילות כלים על כתפיהם, ודלמא כלים הוו וקפריס לא הוו – אולי היה שם רק כלים ולא ספרים, ואם כיצד אומרת המשנה שהוא נאמן גם אם מכיר ספריו ביד אחר לומר שנגנבו ספריו. מתרצת הגמרא: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כגון דקאמרי נמי – צריך לומר שהכל אומרים גם שנגנבו ממנו ספרים. מקשה הגמרא: וליחוש דלמא זוטרי – שגמא הקול יצא על כלים וספרים קטנים וקא מעין דברבי. והוא תובע מהמחזיק כלים גדולים, ועליהם לא יצא קול גניבה בעיר. מתרצת הגמרא: אמר רבי יוסי בר חנינא, דקאמרי בפירוש ספר פלוני ופלוני הוציאו אותם האנשים שיצאו מביתו בלילה. מקשה הגמרא: ודלמא הוו עתיקי וקא מעין תדמי – שגמא הם הוציאו ספרים ישנים והוא תובע מהמחזיק ספרים חדשים, ועליהם לא יצא קול גניבה בעיר. מתרצת הגמרא: כך אמר רב בביאור משנתנו, כגון דקאמרי – בשעה שיצאו אותם בני אדם שלגו בבית עם חבילות על כתפיהם, היו אנשים אומרים הללו כליו החדשים של פלוני, הללו ספריו החדשים של פלוני. נמצא שמסקנת הגמרא היא, שאכן המכיר את כליו אחר אינו יכול להוציאם ממנו אלא באופן שהקול יצא מחמת מחתרת שהתגלתה בביתו, ושהקול אומר שנגנבו ממנו ממש אותם הכלים שמצאם עתה ביד המחזיק.

הגמרא מקשה על תירוץ זה רב שמשנתנו מדברת באופן שנמצאה מחתרת חתורה בתוך ביתו. מקשה הגמרא: ודמי אמר רב ה"ב שגב הבא במחותרת חייב בהשבת הגניבה, ואם מכרה לאחר חייב הלוקח להשיבה לבעליה, והאמר רב (סנהדרין עב), כא במחותרת לגנוב, ונמל כלים, ויצא עמם, פטור הוא מלהשיבם, מאי מעמיא, משום שדמי קננה – קנה הגולן את הכלים בדמי נפשו, שהרי בשעה שנטלם הותר דמו למיתה, ושהרי הוא בא על דעת להרוג את בעל הבית, ובעל הבית היה יכול להורגו משום הבא להרגו השכם להורגו, ואין אדם מתחייב על מעשה אחד חוב מיתה וממון, אלא נפטר מעונש הממון על ידי עונש המיתה. וכיון שאם היו הכלים בידו פטור הוא מלהשיבם, אם כן כשמכרן לאחר מדוע חייב הלוקח להשיבם לבעליהם, הרי כבר קנאם הגלן. מתרצת הגמרא: ה"ב מלי דקננהו – מתי אמר רב שהוא קונה את הגוליה ואינו חייב להשיבה, דוקא כבא במחותרת, דמעמיא מפר נפשיה לקמלא – שמתחילת כניסתו לבית מסר עצמו להריגה. אבל ה"ב – אותם אנשים שמתחילת כניסתו אצלו כאורחים, ורק כשיצאו בלילה עשו מחתרת, בין דלא מפרו נפשיהו לקמלא – שלא מסר עצמו להריגה, לא הותר דמו למיתה ואינם קונים את הגוליה אלא חייבים בהשבתה, ולכך אף הלוקח מהם חייב בהשבה. הגמרא מבארת שלא בכל אופן צריך שהקול שיוצא יהיה כל כך מבורר: אמר רבא, לא שנו שצריך שיאמרו 'הללו כליו של פלוני הללו ספריו של פלוני', אלא בפעל תפית הקעשו למבור כליו ממתח איזה צורך, שכיון שיש לחוש שמכר כליו וספריו ולא נגנבו ממנו כלל, אינו יכול להוציאם מידי הלוקח אלא בקול מבורר שאלו הם כליו וספריו שנגנבו. אבל אם הוא פגע תפית שאינו עשוי למבור כליו כלל,

תנאי בברייתא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר, תנאי בית דין – תקנת חכמים הוא שיהא בעל הדבורים יורד לתוך שדה של חבירו שנכנסו לשם הדבורים, וקוצץ סוכו – סוכתו של חבירו שנתישבו עליה, כדי להציל את החילו, שגמא אם יטלן אחת אחת יברחו כולן, ונמל בעל השדה דמי סוכו שנקצץ מתוך החילו של חבירו. ותנאי בית דין הוא, כששנים הולכים בדרך, זה בא בחבית יין וזה בא בחבית דבש, ונסדקה חבית של דבש, שיהא שופך בעל היין את יינו ומציל את דובשנו של חבירו לתוך חביתו, מפני שהדבש דמיו יקרים, ונמל בעל היין דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו. ותנאי בית דין הוא, כששנים הולכים בדרך, זה חמורו טעון פשתן וזה חמורו טעון עצים, ומת החמור הטעון פשתן, שיהא בעל העצים מפרק את עציו מעל חמורו, וטוען על חמורו את פשתנו של חבירו, ונמל בעל העצים דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו. והטעם בכל אלו, שעל העץ מן כן שלא יהיו מקפידין על כך הנחיל יהושע לישראל את הארץ.

המשנה שלפנינו עוסקת בביאור דין 'תקנת השוק' שתקנו חכמים לאדם שלקח חפץ מן הגנב. והוא, שהרי כל הלוקח מן הגנב חפץ קודם שנתיאשו הבעלים חייב להשיב אותו לבעליו, אלא שתקנו אותם שעל הבעלים לשלם ללוקח את הדמים ששילם לגנב והם ידעו עם הגנב, ולא שהלוקח יצטרך לדון עם הגנב, שאם לא כן, ימנעו בני אדם מלוקח חפצים בשוק מחשש שגמא גנבים הם ולאחר זמן יוציאום בעליהם מידם ויפסידו את כספם.

עוד יתבאר, באיזה אופן יכול אדם לטעון לחבירו שהחפץ שתחת ידו היה שלו אלא שגנב ממנו.

משנה

אדם המכיר את כליו וספריו ביד אחר, וטוען שנגנבו ממנו ועדיין לא נתיאש מהם, ויצא לו לזה שטוען שנגנבו ממנו שם גניבה בעיר – קול בעיר שנגנבו ממנו חפצים, ואילו המחזיק בהם טוען שקנאם בשוק, ואינו יודע אם זה שמכרם לו גנבם מהבעלים או שגמא קנאם מהם, הדין הוא שמחמת הקול היוצא בעיר תולים אנו שאכן הם נגנבו ממנו, ולכך על הלוקח להחזיר החפץ לבעליו, אלא שתקנו חכמים שהבעלים יתנו ללוקח את הדמים ששילם על החפץ, וכשימצא הגנב יחזרו הם עליו. ולכן ישבע לו הלוקח כפה מעות תתן לגנב עבור חפץ זה ויפול מהבעלים.

ואם לא – אך אם לא יצא לו שם גניבה בעיר, לאו כל ה"ב – אין בבורו להוציא את החפץ מהמחזיק לו בטענה שהם נגנבו ממנו, שאני אומר – מפני שיש לנו לומר, אפשר שאותו אדם מכרן לאחר, ולא נגנבו ממנו כלל, ויפקח זה ה"ב כדיו, ועכשיו נתחרטו הבעלים על מכירתו, וכששמעו שזה שלקח מהם מכרן לאחר, באים הם אליו בטענת שקר שחפץ זה נגנב מהם.

גמרא

הגמרא מבררת מהו 'שם גניבה בעיר'. מקשה הגמרא: וכי יצא לו שם גניבה בעיר מאי ה"ב – מה בכך, ליחוש – יש לחוש דילמא וקניניהו – שגמא הוא מכר את כליו ולא נגנבו ממנו כלל, והוא ניהו קא מסיק שגמא – והוא זה שמוציא את הקול שנגנבו ממנו כיון שנתחרט על מכירתו. מתרצת הגמרא: אמר רבי יהודה אמר רב, לא שיצא קול בעלמא, אלא כגון שאבא בני אדם להתארח ולישון בתוך ביתו, ועמד והפגין – רצעו בלילה ואמר, נגנבו כללי. מקשה הגמרא: עדיין אין זו ראייה, כל שכן – אדרבא, עילא מצא – מצא אותו אדם סיבה להפגין בלילה כדי שיאמינו לדבריו שנגנבו כליו. מתרצת הגמרא: